Gemeente Amsterdam

Retouradres: Postbus 94652, 1090 GR Amsterdam

Gemeente Amsterdam

Commissie Persoonsgegevens

Aan de directeur OJZ van de gemeente Amsterdam,
de heer D. Stuurman en mevrouw 5.1, 5.1, 2, e, manager IV Sociaal
C.c. de Stedelijk Directeur Sociaal, de heer E. ten Hulsen
C.c. de CIO, de heer J. Flippo,
C.c. de heer 5.1, 5.1, 2, e, privacy coördinator Cluster Sociaal

Datum	30 mei 2017
Ons kenmerk	U17043
Behandeld door	Mw. 5.1, 2, e
Doorkiesnummer	5.1, 2, e
Faxnummer	nvt
E-mail	5.1, 2, e @amsterdam.nl
Bijlage	1
Onderwerp	Advies Commissie Persoonsgegevens Amsterdam over de Jeugdmonitor Onderwijs

Geachte heer Stuurman en mevrouw 5.1, 2, e,

Op de vergadering van de Commissie Persoonsgegevens Amsterdam (CPA) van 20 april 2017 waren namens u aanwezig de heer 5.1, 2, e 1, 2, e (OJZ, adviseur Onderwijs & Leerplicht), de heer 5.1, 2, e (juridisch adviseur OJZ) en de heer mr. 5.1, 5.1, 2, e (privacy coördinator Cluster Sociaal).

Bij het agendapunt "Jeugdmonitor Onderwijs" is het volgende besproken.

U hebt helder uiteengezet dat er een Jeugdmonitor Onderwijs is ontwikkeld waarbij koppelingen worden gemaakt van bestanden met onderwijsgegevens op basis waarvan statistische onderzoeken worden gedaan in opdracht van de afdeling Onderwijs, opdat het onderwijsbeleid datagedreven wordt. Het doel is om te zorgen dat meer kinderen een vorm van onderwijs afronden die het best aansluit bij hun capaciteiten. Dit past volgens u in de wettelijke taak van de gemeente als mederegisseur in het onderwijsaanbod en schakel in een sluitend vangnet.

Juridisch kader
Het juridisch kader vormt artikel 3.13 Wet Basisregistratie Personen (BRP) en artikel 44 besluit BRP voor zover het gaat om de verwerking van persoonsgegevens uit de Basisregistratie Personen en de Wet bescherming persoonsgegevens (artikel 9 lid 3 en

artikel 23 lid 2) voor het overige deel van deze verwerking en de verdere verwerking van gegevens uit de Basisregistratie Personen.

Voor het verwerken van persoonsgegevens voor statistisch onderzoek kent artikel 9 lid 3 Wbp juncto artikel 23 tweede lid Wbp (bijzondere persoonsgegevens) een wettelijke regeling.

Volgens deze regeling wordt een verwerking van de gegevens voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden, niet als onverenigbaar beschouwd, indien de verantwoordelijke (lees: het College) de nodige voorzieningen heeft getroffen ten einde te verzekeren dat de verdere verwerking uitsluitend geschiedt ten behoeve van deze specifieke doeleinden. Het verbod om persoonsgegevens in de zin van artikel 16 Wbp te verwerken ten behoeve van wetenschappelijk of statistisch onderzoek is niet van toepassing, voor zover:
a. het onderzoek en algemeen belang dient;
b. de verwerking voor het betreffende onderzoek of de statistiek noodzakelijk is;
c. het vragen van uitdrukkelijke toestemming niet mogelijk is of een onevenredige inspanning kost;
d. bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer niet onevenredig wordt geschaad.

Het onderzoek vindt plaats met gebruikmaking van bijzondere gegevens als omschreven in artikel 16 Wbp en met naar hun aard ook gevoelige gegevens, zoals het burgerservicenummer en gegevens over individuele schoolprestaties. Hiervan kan een stigmatiserend effect uitgaan.

De CPA onderschrijft dat statistisch onderzoek voor het onderwijsbeleid van grote betekenis kan zijn. Daarmee kan een zwaarwegend algemeen belang zijn gediend. De CPA wijst er wel op dat het telkens de vraag is in hoeverre het verder verwerken van, en welke, (bijzondere) persoonsgegevens voor dit doel noodzakelijk is.

Toets op noodzakelijkheid
Het noodzakelijkheidscriterium brengt met zich dat de gegevens slechts *voor zover* en *zo lang* deze noodzakelijk zijn in het kader van bedoeld onderzoek, mogen worden verwerkt. De CPA wijst u er op dat vanwege deze toets, het van belang is om in het oog te houden dat alle onderzoeksvragen een concreet belang dienen en hierbij te beoordelen welke persoonsgegevens voor de betreffende onderzoekvraag minimaal noodzakelijk zijn. Toetsing aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit brengt mee dat de uitkomsten van de onderzoeken ook worden aangewend voor het ontwikkelen van onderwijsbeleid. Alleen dan is de inbreuk die op de persoonlijke levenssfeer gemaakt wordt ook gerechtvaardigd.

Beveiliging en bewaren
Ook zijn passende, organisatorische of technische maatregelen vereist.
Er dient in elk geval sprake te zijn van een "functionele scheiding" tussen toepassing en onderzoek. Dit hebt u voor de CPA voldoende aangetoond. De CPA wijst er op dat pseudonimisatie van persoonsgegevens in de (gekoppelde) bestanden van de Jeugdmonitor

Onderwijs wenselijk is, zodat geautoriseerden de gecombineerde persoonsgegevens in beginsel niet kunnen herleiden tot individuele leerlingen.

Indien het belang van de gegevens met betrekking tot het onderzoek niet meer aanwezig is, dient de selectie in de Jeugdmonitor Onderwijs, maar ook bij het onderzoeksbureau dat het statistisch onderzoek verricht te worden verwijderd, dan wel op een zodanige wijze te worden verwerkt dat de gegevens niet meer tot individuele personen zijn te herleiden.
Bij de opdracht aan een onderzoeksbureau moet verder zijn voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad. De CPA wijst daarbij op voorschriften met betrekking tot de toegang tot de gegevens, geheimhouding en de presentatie van anonieme uitkomsten van het onderzoek.

Conclusie
De voorzitter constateert dat de commissie geen overwegend bezwaar heeft tegen de uitvoering van de **pilot met het analysemodel** in de opzet zoals deze is gepresenteerd.
De commissie verwacht wel dat er na de zomerreces gerapporteerd wordt over het verloop van de pilot én van de beoogde, concrete toepassing van het analysemodel in de praktijk na de pilotfase.
Daarbij zullen toetsingscriteria en waarborgen nodig zijn voor de nieuwe methode waarbij een vorm van 'machine learning' wordt toegepast. Te denken valt daarbij bijvoorbeeld aan eisen aan de kwaliteit van de persoonsgegevens die worden onderzocht, de mate waarin gevoelige gegevens worden geanalyseerd en gekoppeld, de naleving van de doelbinding en de nakoming van de informatieplicht ten opzichte van de betrokkenen.

De CPA heeft geen bezwaar tegen het uitvoeren van de **voorgelegde (3) statistische onderzoeken**.

Tot slot verwijs ik u naar de notulen van de vergadering over het betreffende agendapunt.

Ik vertrouw er op u aldus voldoende geïnformeerd te hebben.

5.1, 2, e ., 2, e

Hoogachtend,

De heer mr. dr. U van de Pol
Voorzitter Commissie Persoonsgegevens Amsterdam

Commissie Persoonsgegevens Amsterdam
Uittreksel van het concept-verslag van de openbare vergadering op donderdag 20 april 2017

5. Jeugdmonitor Onderwijs (Sociaal)
De heer5.1, 2, e geeft een presentatie over privacyaspecten in de evaluatieonderzoeken van de afdeling Onderwijs op basis van de Jeugdmonitor Onderwijs. Deze onderzoeken zijn actuele voorbeelden van het datagestuurd onderwijsbeleid om te zorgen dat meer kinderen een vorm van onderwijs afronden die het best aansluit bij hun capaciteiten. Dit past in de wettelijke taak van de gemeente als mederegisseur in het onderwijsaanbod en schakel in een sluitend vangnet. Om die beleidsvorming goed te laten verlopen zijn veel gegevens nodig uit de Jeugdmonitor Onderwijs om in statistische onderzoeken te gebruiken. De presentatie is als bijlage bij dit verslag gevoegd.
De Jeugdmonitor is wel te raadplegen, maar niet muteerbaar. De toegang is goed beveiligd met autorisaties en andere maatregelen. De onderzoekers hebben niet rechtstreeks toegang tot de onderliggende databases, maar geven hun vragen door aan de mensen die wel toegang hebben en de benodigde selectie kunnen maken en op geaggregeerd niveau aan de onderzoekers aanleveren.
Voor het schoolloopbaanonderzoek waar het hier om gaat, wordt een analyse gemaakt op dertien verschillende kenmerken. Het analysemodel traint zichzelf in het leggen van verbanden tussen die kenmerken en kan vervolgens voorspellingen doen over het verwachte succes van de schoolloopbanen op basis van overeenkomsten. Het is niet de bedoeling of opzet om die uitkomsten voor individuele gevallen te gebruiken. Ze zijn uitsluitend bestemd voor het ontwikkelen van beleid.

De CPA vraagt of scholen die monitor kunnen raadplegen om leerlingen op basis van die voorspellende factoren in bepaalde richtingen te sturen.

De heer5.1, 2, e zegt dat leerkrachten en scholen geen toegang hebben tot de monitor zelf. Bovendien komen de resultaten niet op leerlingniveau beschikbaar. We gaan onderzoeken of we de resultaten spelen wel kunnen gebruiken aan de overlegtafel voor het mbo en in financieringsgesprekken met scholen over eventuele extra voorzieningen op een school vanwege de samenstelling van de leerlingenpopulatie als geheel. Het gaat dan om een rechtvaardige verdeling van de beschikbare middelen op schoolniveau en niet om individuele sturing of selectie aan de poort. Het streven naar een dekkend aanbod betekent impliciet de erkenning van de aanwezigheid van diversiteit, om dat te constateren heeft men die onderzoeksresultaten niet nodig.

De CPA merkt op dat scholen en leerkrachten dan toch ook op de hoogte raken van de scores van hun school en vergelijkingen met andere scholen. De CPA acht het voorstelbaar dat men die kennis gaat gebruiken als een middel om spreiding en menging van verschillende scoregroepen te bewerkstelligen. De vraag is bijvoorbeeld of er relaties te leggen zijn met het Amsterdamse matchingsysteem voor het voortgezet onderwijs en of er in het rapport data komen waarmee men naar individuele gevallen kan terug redeneren.

De heer 5.1, 2, e zegt dat in theorie alles mogelijk geacht kan worden, maar dat het in ieder geval niet de bedoeling is bij het onderzoek waar nu advies over gevraagd wordt. Als men de scholen toegang rechtstreeks wil geven tot de monitor, zal daar eerst een politieke discussie over gevoerd moeten worden en zal men zich voor de uitvoering van een dergelijk besluit eerst weer bij de CPA moeten melden met een andere aanvraag.
De gegevens worden volgens alle wetenschappelijke regels en normen statistisch verwerkt. De afzonderlijke kenmerken staan niet in het onderzoeksrapport en de monitor vermeld. De kenmerken regelen hoe het analysemodel naar de gegevens kijkt, maar vormen geen output. De betrouwbaarheid van de resultaten staat nu op 99% volgens bewijzen van de leverancier van het model. De gemeente laat ook een onafhankelijk onderzoek uitvoeren naar de betrouwbaarheid van het model in de Amsterdamse praktijk met sets die niet bekend zijn bij de leverancier.

De CPA vraagt een toelichting op het begrip sleutelouders, herkomst en andere zaken in de Jeugdmonitor Onderwijs die zouden zijn te herleiden naar persoonlijke gegevens.

De heer 5.1, 2, e stelt dat de input in het analysemodel niet herleidbaar is tot personen, maar bevat alleen de geboortemaand en algemene gegevens over schoolloopbanen. Het gaat niet om individuele kinderen, maar om patronen in de schoolloopbanen. Er staat nu nog vermeld dat ook de herkomst wordt geregistreerd, maar daar ziet men inmiddels vanaf. Voorheen moest men volgens de Leerplichtwet aan het ministerie rapporteren over herkomst, maar die verplichting is vervallen en dus wordt dat gegeven niet meer meegenomen. Het begrip sleutelouders is nodig voor de Leerplichtwet, maar is in het kader van de Jeugdmonitor Onderwijs overbodig en zal daar dus uitgehaald worden, net als gegevens over gezinssamenstelling en nationaliteit. Er is een gesprek gaande met OIS en Datapunt over het automatisch pseudonimiseren van gegevens en daar staat Onderwijs vooraan in de wachtrij. In het algemeen is het zo dat het in toenemende mate moeilijk wordt zaken te koppelen aan individuele gegevens naarmate men verder in de onderzoekstadia is gevorderd. In de datasets die naar de onderzoekers gaan, valt dat al niet meer te doen. Desgevraagd geeft hij aan dat het de bedoeling is na de meivakantie met de pilot te starten.

De heer 5.1, 2, e merkt op dat veel van deze onderzoeken worden uitgevoerd in samenwerking met OIS dat al een privacycode heeft voor statistisch onderzoek.

De voorzitter constateert dat de commissie geen overwegend bezwaar heeft tegen de uitvoering van de pilot met het analysemodel en met het uitvoeren van de statistische onderzoeken. De commissie verwacht dan wel dat er na de zomervakantie gerapporteerd wordt over het verloop van de pilot én van beoogde, concrete toepassing van het analysemodel in de praktijk.